

POLITIikka JA POLITIKOT

Pekka Ervastian esitelmä 14.10.1923

Ei meidän tarvitse siirtyä kovin kauas ajassa taaksepäin joutuaksemme ajatuksissamme aikaan, jolloin oli kielletty julkisesti puhumasta uskonnollisista asioista ja vielä enemmän valtiollisista. Se ihminen, joka sellaisia ajatuksia ajatteli ja uskalsi niistä puhua, asetti itsensä suureen vaaraan. Ja meidän täytyy myöntää, että nuo maailman järkyttävät tapahtumat, Ranskan vallankumous ja viime vuosina tapahtuneet tapaukset, ne ovat puhdistaneet ilmaa niin, että nyt saadaan vapaasti lausua ajatuksia sekä uskonnollisista että valtiollisista asioista. Me olemme itse asiassa jo toista sataa vuotta tottuneet ajattelemaan, että ihmiset eivät ainoastaan ole oikeutettuja ajattelemaan ja puhumaan valtiollisista kysymyksistä, vaan että he kaikki kykenevät siihen. Mitä tuo suuri sosialistinen liike ja työväenliike on ollut muuta kuin kapina tuota orjuutta vastaan, ettei saa puhua, moittia yhteiskuntajärjestystä, ei saa nähdä valtiossa mitään vikoja. Työväenliike on ollut alusta pitäen, kuin huutavan ääni korvessa, ja se on totuttanut meidät ajattelemaan, että kaikki vähänkin ajattelevat ihmiset kykenevät arvostelemaan yhteiskunnallisia asioita ja kykenevät lausumaan niistä mielipiteitä. Me olemme tottuneet ajattelemaan, että jokainen ihminen on kykenevä puhumaan politiikasta. Ja meidän täytyy myöntää, että ihminen järkevänä olentona kykenee näkemään ainakin semmoisia vaikeuksia, jotka kohtaavat häntä itseään, kykenee arvostelemaan olosuhteita ja näkemään niissä vikoja. Ja miksei hänellä olisi oikeutta valittamaan? Ja jos hän kuuluu johonkin yhteiskuntaluokkaan, miksei hänellä olisi oikeutta silloin sekä omasta puolestaan että luokkansa puolesta ääneen huutaa sydämensä valitukset.

Me ymmärrämme, että ihminen järkevänä olentona on kutsuttu sekä ajattelemaan että puhumaan niistäkin asioista, jotka

koskevat yleistä elämää. Mutta tällä ei vielä ole sanottu, että kaikki kykenisivät politikoiksi eli valtiomiehiksi sanan positiivisessa merkityksessä. Helpompi on repiä alas kuin rakentaa. Ihmiset kyllä luulevat tietävänsä, millä tavalla vanha yhteiskuntajärjestys olisi korjattavissa. Ja jos kohtalo on asettanut heidät jonkun vallankumouksen kautta semmoiseen tilaisuuteen, että he saavat rakentaa ihanteellisen yhteiskunnan, niin ei ole oikeastaan muuta tullut ilmi, kuin noiden politikoitsijain kykenemättömyys rakentamaan uutta yhteiskuntaa. Me olemme saaneet nähdä, että yhteiskunta palaa entiseen järjestykseen. Valtio on tottunut kulkemaan määrättyjä teitä, ja siihen valtio aina palaa, vaikka innostuneet ihmiset ovat koettaneet ohjata sitä muualle.

Meidän päivinämme on saatu nähdä, miten suuresti on yritetty järjestää yhteiskuntajärjestystä idässä, Venäjällä. Mutta niin paljon kuin olemme sitä nähneet, emme osaa tunnustaa, että siitä olisi onnellista syntynyt. Me olemme saaneet kuulla semmoisilta ihmisiltä, jotka ovat sieltä tulleet, että olot siellä ovat hyvin vaikeat. Siellä on julma ahdistus valtiovallan puolelta, siellä ei ole onnea, ei rikkaita oloja, joita oli toivottu. Niin kertovat meille ne, jotka ovat siellä käyneet. Siis semmoinenkaan yritys ei ole vielä tuottanut toivottua hedelmää. Me emme osaa sanoa, onko se aivan onnistumaton yritys, sen osaa historia meille näyttää. Mutta tunnustaa meidän täytyy, että Venäjän kansa on antautunut ihmeelliseen yritykseen. Ja tämä kaikki vakaannuttaa meitä siinä, ettei ole yhtä helppoa rakentaa, kuin repiä alas. Jos me kykenemme arvostelemaan valtiollisia asioita, ei ole sanottu, että me kykenemme uutta luomaan. Sentähden meidän täytyy epäilyksellä lausua tuo ajatus, että kaikki ihmiset ovat enemmän tai vähemmän kykeneviä politiikkaan. Sentähden on myöskin sangen moni tullut meidän päivinämme ajatelleeksi, että semmoinen ihminen, joka kykenisi todelliseksi politikoksi, semmoinen ihminen, joka kykenisi vaikuttamaan positiivisesti ja rakentavasti yhteiskuntaelämässä, semmoinen ei saa nojautua

ainoastaan järkeensä, hänen täytyy saada koulutusta. Ennen valtiomiehen ammatti oli erikoinen ammatti. Poliittinen taito oli ammattia ja tiedettä, ei kuka tahansa saanut puhua niistä asioista. Sentähden ainoastaan ne ihmiset olivat politikoina, jotka olivat saaneet sen kasvatuksen. Niin ajateltiin ennen, ja me olemme viime vuosisatana oppineet, että tuossa vanhassa käsityskannassa on paljon perää. Sentähden on kyllä ihmisiä, jotka meidänkin päivinä ajattelevat, että kaikkalainen huutaminen poliittisista asioista, jokaisen ääntä pitäminen ja meluaminen on oikeastaan turhaa. Valtiomiehiksi pitäisi kasvattaa ja kouluttaa muutamia ihmisiä.

Kun tässä nyt tahdon lausua muutamia ajatuksia aineesta, joka on aivan ulkopuolella meidän tavallisia tutkimuksia, tapahtuu se kaikessa vaatimattomuudessa. Tahdon lausua semmoisia ajatuksia, jotka tulevat semmoisen ihmisen mieleen, joka tahtoo, että kaikki ihmiset olisivat onnellisia, ja joka soisi kaikille hyvää. – Silloin ensin luonnollisesti tahdomme määritellä tuota käsitettä „politiikka“.

Politiikka johtuu kreikkalaista sanasta *politika*, joka on monikkomuoto, ja se taas on johtunut sanasta *polis*, kaupunki, kaupungin järjestys tuossa kaupungissa. Tuo sana kreikankielessä merkitsi vielä ei ainoastaan kaupungin järjestystä, vaan millä tavalla kaupunkia johdettiin ja hallittiin. Ja tuo sana *polis* ei tarkoita ainoastaan kaupunkia, vaan sen ympäristöä ja sitä, mitä me nimitämme valtioksi. Sitten sana *politeia* tarkoittaa sitä järjestystä, millä valtiota hallittiin. Poliitiikka merkitsee niitä asioita, mitkä koskevat valtion järjestystä ja hallintoa. Se on se merkitys, minkä me kaikki tiedämme.

Mutta me voimme kysyä, onko hallitus ja tuommainen yhteiskunnallinen järjestys välttämätön. Nyt me tiedämme, että ihminen eräänlaisessa tajunnassa ja nuorena saattaa ajatella, että ihmiset tulisivat toimeen täällä maan päällä paljon paremmin, jos ei olisi mitään hallituksia ja valtakuntia. – Minä ajattelin niin nuorena, ja minusta hallitus ja virkalaitos ehkäisivät meidän

elämäämme. Minä en ollut vapaa, en saanut tehdä, mitä olisin tahtonut, sentähden, että oli olemassa merkillinen hallitus- ja yhteiskuntajärjestys, joka asetti esteitä. Kun minä olisin tahtonut julkaista esim. teosofista aikakauskirjaa, niin oli semmoinen olento, toinen ihminen, jolla oli niin merkillinen valta, että hän saattoi sanoa, ettei se ole tarpeen. Minä ihmettelin, kuinka maan päällä on semmoista. Ja minä luulen, että on monta, jotka sitä ihmettelevät, eivät osaa sitä käsittää. Se tuntuu merkilliseltä ilkeydeltä. – Kun ihminen tulee vanhaksi, hän huomaa, mikä on ollut syynä siihen, että valtiot, hallitukset ovat syntyneet. Syy ei suinkaan ole mieltäylentävä, ei imarteleva meille.

Hän, joka on niin ajatellut nuoruudessaan, hän on saanut huomata, että hän ehkä olisi hyvää tarkoittava, hyvä ihminen, joka ei tahtoisi tehdä pahaa kenelläkään ihmiselle. Mutta hänen on täytynyt huomata, että kaikki ihmiset eivät ole semmoisia, eivät ole samallaisia. Sillä jos kaikki tahtoisivat ainoastaan hyvää, jos kukaan ei tahtoisi valehdella, pettää, ei toista pakoittaa, ei käyttää omaksi hyödykseen toisen tyhmyyttä, hänen työkykyään, silloin, mikä olisi hätänä maan päällä. Silloin me eläisimme veljellisesti, ei olisi mikään vaikeus elää ilman minkäänlaisia järjestyksiä. Ne olisivat kirjoitetut meidän sydämiimme. Kuten profeetat ovat sanoneet, että tulee joskus aika, jolloin ihmiset elävät rakkaudessa keskenään. – Mutta tuo ihminen, joka niin saattoi ajatella nuoruudessaan, hän huomaa, että kaikki ihmiset eivät ole niin kilttejä. On itsekkäitä ihmisiä, jotka pettävät, tekevät vääryyttä, ottavat mielellään toiselta palveluksia vastaan, ovat kaikella tavalla itsekkäitä. Niitä ihmisiä on maan päällä, ja taitaa olla kokolailla paljon. Ja me tulemme siihen johtopäätökseen, että useat ihmiset ovat kehittymättömiä. Eivät he ole ihmisiä, jotka ovat valmiit auttamaan ja rakastamaan. He ajattelevat omaa hyötyään, kunniaa, rikkautta, valtaa. Semmoisia me ihmiset olemme enimmäkseen. Ja silloin meidän täytyy huomata, että jonkinlainen yhteiskunnallinen, valtiollinen järjestys on välttämätön, hallitus on välttämätön. Jos ei ole

hallitusta, ei ole järjestystä. Sentähden, että hallitus ylläpitää järjestystä. Ja millä tavalla? Voimalla ja auktoriteetilla. Väkivallan ja miekan auktoriteetilla. Se sanoo: „Sinun täytyy totella ja jos et sitä tee, käy sinun huonosti.“ – Tällä tavalla meidän yhteiskunnassa hallitus on se, joka istuu yhteiskunnan huipulla jonkinlaisena symbolina siitä, että järjestystä, niin sanottuja lakeja täytyy totella. Ja kuten sanottu, tuon hallituksen auktoriteetti perustuu voimaan. Me näemme kaikissa valtakunnissa, että on poliisilaitos, suuri ulkonainen järjestysvoima, armeija, jotka seisovat hallituksen takana, sille auktoriteettia antamassa. – Ja jos ajattelee, miten on ollut enimmäkseen tähän saakka, niin huomaa, että hallitukset ovat enimmäkseen olleet monarkistisia. On ollut hallitsija, joka on ruumistuttanut sen periaatteen, joka oli valtiolla, nimittäin toisten elämää ohjata ja määrätä. Mutta olemme myös huomanneet, että juuri se uusi aika, joka toi mukanaan vapaammat mielipiteet ja ajatusvapauden, on muuttanut ihmisten käsitykset hallituksesta ja sen toimista ja auktoriteetista, niin että kansat eivät enää yhtä mielellään alistu yksinvaltiuden alle. Ne ovat huomanneet, että yksinvaltiudessa on suuri vaara. Jos yhden ihmisen ja hänen ministeriensä käsiin on annettu suuri valta, niin ei ole mitään takeita siitä, ettei sitä väärinkäytetä. Sentähden ovat ihmiset viime aikoina enemmän ruvenneet harrastamaan semmoista hallitusmuotoa, jota me nimitämme tasavallaksi. Se eroaa siinä, että sen hallitus valitaan ja siinä, että kansa itse on mukana valitsemassa hallitusta. Se siis saa itse jollain tavalla hallita.

Jos katselemme jotain tasavaltaa, niin huomaamme, että kansan valta perustuu voiman auktoriteettiin. Kansalla täytyy myös olla armeijat ja poliisivoima. – Me kysymme silloin: „Onko näin aina ollut ja pitääkö näin aina olla? Pitääkö hallituksen valta aina perustua voimaan?“

Menkäämme hyvin kaukaisiin aikoihin, joista meillä ei ole niin paljon historiallisia tietoja, niin joudumme semmoiseen aikaan, jolloin oli hallitsijoina viisaita ihmisiä. Heidän

hallitusvaltansa ei perustunut niin paljon voiman kuin viisauden auktoriteettiin. Nuo muinaiset sankarikuninkaat hallitsivat sentähden, että he olivat viisaita, sentähden, että kansa kunnioitti heitä, rakasti heitä, näki, että he olivat viisaampia kuin muut, jalompia, veljellisempiä, itsensäkieltävämpiä kuin muut. He unohtivat itsensä kansan tähden. He olivat semmoisia hallitsijoita, joita kansa mielellään totteli, ei pelosta, vaan rakkaudesta. – Ja se, että on ollut aikoja, jolloin viisaat ihmiset ovat johtaneet kansojen kohtaloita, ovat järjestäneet kansojen elämää, se herättää meissä toivoa tulevaisuuden suhteen. Voi taas tulevaisuudessa tulla semmoinen aika, jolloin viisaat hallitsevat, järjestävät oloja. Se aika ei tule, ennenkuin me ihmiset olemme saaneet kokeilla ja tuntea väsymystä omiin kokemuksiimme, ja ennenkuin me todella tahtoisimme totella semmoisia olentoja, jotka olisivat tottelemisen arvoisia, jotka olisivat viisaita. Sillä itse asiassa, voiko oikeastaan ajatella, että hallitsevassa asemassa, kansaa johtamassa olisi tavallisia, toisten ihmisten, muiden kansalaisten kaltaisia olentoja. Voimmeko semmoista ajatella, ymmärtää? – Eräs vanha kreikkalainen filosofi sanoi: „Minkälainen lauma se on, jota härkä hallitsee? Jos teillä on lehmiä ja härkä yhdessä, kelpaako niistä joku hallitsemaan? Ei suinkaan. Niitä täytyy olla paimentamassa ja hallitsemassa toisenlaisia olentoja, hyvin kasvatettuja koiria ja ihmisiä. Hallitsemassa, paimentamassa täytyy olla semmoisia olentoja, jotka kuuluvat toiseen järjestykseen, jotka eivät ole aivan samaa maata kuin hallittavat. Kuinka vertainen asetetaan yläpuolelle? Toisten yläpuolella pitää luonnollisesti olla erilainen olento, semmoinen olento, joka on edellä toisia. Aivan niinkuin karjalauman paimen on paimennettavia. Niin myös ihmisiä pitäisi olla hallitsemassa enkeliolento.“

Nyt me elämme ajassa, jolloin ei uskota, että enkeleitä on olemassa. Nyt uskotaan, että kaikki ovat samankaltaisia. – Ne, jotka ovat enkeleitä, pysyvät etäällä meidän ihmiskunnasta niin kauan kuin emme usko, että heitä on olemassa. Sentähden me

olemme nyt kuin lehmiä ja härkiä, joiden täytyy päättää, kuka johtaa. – Tuo kreikkalaisen filosofin esimerkki näyttää meille, missä vaikeassa asemassa oikeastaan olemme. Me olemme kuin orpojen asemassa. Mutta emmekö me ole oikeastaan tämän kaiken huomanneet? – Olemme kyllä. Kun huomaamme, että ne, jotka istuvat hallitsijan istuimella, eivät ole meitä viisaampia, niin tahdomme itse ottaa ohjokset käsiimme. Me elämme nyt sellaisessa ajassa, että kansa itse tahtoo hallita. – Miten tämä on ymmärrettävissä. Missä on silloin se auktoriteetti, jota totellaan, missä on se, joka kykenee hallitsemaan? Koska emme vapaaehtoisesti aseta ketään meitä komentamaan, niin millä tavalla me ajattelemme nyt hallitusta? Kuinka koko tuo hallituskoneisto on meille tullut selväksi? Miten me olemme löytäneet tästä ulospääsyn?

Sillä tavalla, että me olemme sanoneet: Yläpuolella meitä kaikkia tasa-arvoisia ihmisiä on laki, itse järjestys. Monarkiassa hallitsija oli yläpuolella lakia. Hän määräsi lain, järjestyksen. Mutta tasavallassa me kaikki olemme alapuolella lakia, olimme sitten missä yhteiskunta-asemassa tahansa. Laille on siis annettu tuo auktoriteetti. Se viisauden auktoriteetti, jota me jo vaistomaisesti olemme alkaneet kaivata. Paljas voiman auktoriteetti ei meitä enää tyydytä, sillä me olemme nähneet, että hallitsija, jolla on voiman auktoriteetti, saattaa käyttää sitä väärin. – Meillä oli viisauden kaipuu, ja me emme ole osanneet sitä muuten toteuttaa kuin että lain olemme asettaneet yläpuolelle kaikkia kansalaisia. Senkin täytyy totella sitä, joka istuu korkeimmalla istuimella.

Ei kukaan saata kieltää, ettei tämä olisi edistystä tyranniudesta ulos suureen vapauteen. Epäilemättä se sitä on, mutta epäilemättä sittenkin itsevaltius, jos olisi viisas hallitsija, olisi tämän yläpuolella. – Nyt me olemme siinä kohdassa, että me jumaloimme lakia. Me sanomme, että lailla on todellinen valta. Silloin me kysymme: Mistä nuo lait ovat tulleet? Kuinka nuo lait ovat syntyneet? Kuinka on syntynyt se järjestys, jota meidän

täytyy totella? Mistä ne ovat saaneet alkunsa? – Kansa laatii lait. – Ja kun tämän myönnämme, silloin ymmärrämme, että olemme yhä vaikeammassa asemassa. Kansa laatii lait, mutta mikä kansa on? Se on kokoonpantu yksilöistä, jotka ovat yhtä viisaita tai yhtä tyhmiä. Me siis itse laadimme lait itsellemme ja toisillemme. – Jos ajattelemme Suomen oloja esimerkiksi, niin me valitsemme joukon ihmisiä, joita sanotaan kansanedustajiksi, ja nämä kokoontuvat valtiopäiville ja laativat lakeja. Mutta eivätkö he ole samallaisia ihmisiä kuin me? Ovatko he viisaampia kuin me? Tässä on pulma, ja me huomaamme, ettemme vielä ole päässeet eteenpäin, emme vielä ole voineet luoda mitään uutta. Sillä mitä meidän täytyy ajatella? Meidän täytyy ajatella näin: Me emme kykene lakeja laatimaan, uusia lakeja luomaan, me kykenemme ainoastaan yksityiskohtia järjestämään, mutta periaatteita emme kykene luomaan. Suuret peruslait, ääriviivat ovat saatavat muualta. – Kuka kykenee järjestämään ihmiselämää maan päällä, meidän yhteistä elämää? Ainoastaan semmoinen viisas olento, joka osaa ottaa lukuun kaikki asianhaarat, joka tietää, mikä ihminen on. Ainoastaan semmoinen ihminen, joka on ratkaissut elämän ja kuoleman salaisuuden, ainoastaan semmoinen kykenee määrittelemään suurin piirtein ihmisten elämästä maan päällä. Ainoastaan ihmiskunnan suurimmat ja viisaimmat olennot kykenevät lahjoittamaan meille noita suuria periaatteita, joita noudattaen me osaamme laatia pieniä lakeja. Ainoastaan he ovat kyenneet antamaan ohjeita meidän jokapäiväisessä elämässä. – Sentähden, jos me ajattelemme lainlaatijoitamme, niin he osuvat oikeaan ainoastaan siinä määrin kuin he noudattavat noita kaikista suurimpia, ikuisia periaatteita. Jos he niitä tahtovat muuttaa, silloin he saavat onnettomuutta aikaan.

Me huomaamme, että kaikissa tasavalloissa vaistomaisesti omaksutaan semmoisia periaatteita, jotka ovat kauan olleet käytännössä. Ja uusia periaatteita osaavat antaa ainoastaan viisaat profeetat, Vapahtajat. – Sentähden me näemme, että jos me ihmiset tahdomme järjestää oloja maan päällä omin neuvoin, ei

meidän sittenkään tule unohtaa viisaiden antamia periaatteita. Meillä on vaistomaisesti semmoisia mielessämme ja veressämme. – Viisaat ovat opettaneet meille: „Kunnioita toisen ihmisen työtä ja hänen työnsä tuloksia, kunnioita sitä, mitä toinen voi sanoa omaisuudekseen. Älä sitä väkivallalla anasta.“ Niin ovat aina viisaat sanoneet. Kuinka tavalliset ihmiset olisivat sitä kyenneet? Jos koko ihmiskunta olisi esimerkiksi ollut semmoisella kannalla, että kaikki ovat olleet varkaita ja pettureita, kuinka he olisivat kyenneet, ellei olisi ollut semmoisia, jotka ovat viisaampia. Ja nämä ovat antaneet sen periaatteen, ettei saa varastaa. Se on yhä nyt vielä vallalla. Nyt aivan yleisesti hyväksytään se periaate, mutta vielä on yksilöitä, joiden omaantuntoon ja mieleen tämä ei ole vielä syöpynyt. On niitä, joiden mielestä varkaus ja petos on luonnollinen. Mutta ihmiset ovat siitä suureksi osaksi kasvaneet pois, ja sentähden me huomaamme, että aina, kun me laadimme lakeja, niin me laadimme niitä jotain periaatetta silmällä pitäen. – Mutta viisaat, suuret ovat antaneet myös toisenlaisia elämänohjeita, joita me emme vielä osaa noudattaa. Kun joku viisas on esimerkiksi sanonut: „maa on Herran oma“, niin sillä hän on tahtonut sanoa, ettei kukaan ihminen voi sanoa maasta: „tämä on minun“. Hän ainoastaan saattaa käyttää maata ja sanoa: „minulla on käyttöoikeus tähän maahan“. Me emme vielä tätä periaatetta ole osanneet noudattaa, me vielä laadimme lakeja sen mukaan, että ihminen saattaa omistaa maan. Englannissa esimerkiksi on maan pinta-ala suurimmaksi osaksi muutamien rikkaitten hallussa, ja nämä käyttävät sitä metsästysmaina. He sanovat: „Tässä metsässä ei saa metsästä, joka sitä tekee, hänet rangaistaan.“ Ennen ammuttiin se ihminen, joka oli jäniksen ampunut. Nyt ei rangaistus ole niin ankara enää. Mutta joka tapauksessa ihmiset käsittävät, että joku voi omistaa maan ja estää toisia sitä viljelemästä.

Sentähden me tulemme siihen, että jos tahdomme itse järjestää oloja, pitäisi meidän suuremmalla huolella ottaa varteen, mitä profeetat ovat sanoneet. Todellinen valtio ei ole se, joka on

oppinut jonkun tekniikan, vaan se, joka on tietoinen jumalallisesta suunnitelmasta ihmiskunnan hyväksi ja erikoisesti siitä jumalallisesta suunnitelmasta, mikä on sen oman kansan henkijohtajalla, kansallishaltialla. Todellinen valtiomies on se, joka tietää, mitä kansallishaltia toivoo hänen kansastaan, joka tietää, mitä varten hänen kansansa elää, mitä sen pitäisi yrittää. Todellinen valtiomies on semmoinen, joka on yhteydessä näkymättömän maailman kanssa. Ja jos ei ole semmoisia valtiomiehiä vielä, jotka kykenevät itse kuuntelemaan sen kuusen kuiskeita, jonka juurella on hänen asuntonsa, niin kuulkoon kansansa profeettain ääntä.

* * *